

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár 2023. évi szakmai beszámolója

1. Rövid összefoglaló

a. sikerek, eredmények és trendek (használati mutatók alapján)

Könyvtárunk számára 2023-as év a nehéz körülmények ellenére is fejlődést hozott az állományban, a könyvtári terekben és a szolgáltatásokban egyaránt. Az állomány gyarapodásában a legfontosabb esemény Térey János könyvtárának hazatérése volt. Térey özvegye hozzájárult ahhoz, hogy a költő Viza utcai lakásában őrzött hagyaték Térey Könyvsarok néven nyisson meg Debrecenben a Nyíl utca és a Hadházi utca sarkán lévő telephelyünkön. A költő gyermekkorában ebbe a könyvtárba járt, szülőháza kevesebb, mint száz méterre található. A megnyitón Demeter Szilárd, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója és Pósán László, az Országgyűlés Kulturális Bizottságának elnöke beszélt.

A Térey Könyvsarok mellett egy modern könyvtári térrel is gazdagabb lett városunk: a Csapókerti Könyvtár elköltözött és minden szempontból megújult.

Szolgáltatásaink elsősorban az online térben bővültek három újdonsággal. Személyre szabott könyvajánlásokkal, egy térképalkalmazással, amely az olvasókat a szabadpolcoknál a keresett dokumentumhoz vezeti, és elhárítottuk az egykártyás kölcsönzés bevezetésének technológiai akadályait. A könyvtári automatizáció és gépesítés terén nagy jelentősége van annak, hogy most már azoknak az olvasóinknak is tudunk tartalmakat ajánlani, akik nem lépnek közvetlen kapcsolatba könyvtárosainkkal. Erre nyújt egyedülálló megoldást új szolgáltatásunk. A térképalkalmazásunk számos hazai és európai könyvtárban bizonyított már, így mi is átvettük. Az egykártyás rendszer pedig a megye összes általunk működtetett könyvtárában lehetővé teszi, hogy egy olvasójeggyel kölcsönözhesen bárki, így ennek bevezetése sok ezer olvasó számára jelent könnyebbséget. A bevezetést idén tervezzük, de tavaly készítettük elő.

b. az eredményeket jelentősen befolyásoló (pozitív vagy negatív) körülmények

Az eredményeinket negatív értelemben három dolog befolyásolta: elsősorban az energiaválság, ami miatt részben korlátozni kellett a szolgáltatásainkat, másrészt az ebből fakadó infláció, ami bizonytalanságot hozott gazdálkodásunkba, harmadrészt a munkaerőpiac szakembereket elszívó hatása. Mindezeket azonban részben kompenzálta Debrecen gazdasági fejlődése, mivel a város nagymértékben támogatta a Méliuszt, illetve a pályázati bevételeink, amelyek segítségével fejlesztéseinket és programjainkat tudtuk finanszírozni.

2. Stratégiai célok végrehajtása

a. az intézményi stratégiai célok időarányos teljesülése a tárgyévi munka által

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár vezetésében 2023-ban új ötéves ciklus vette kezdetét. Az elmúlt évben átszerveztük az intézményt, hatékonyabbá és strukturáltabbá tettük a munkafolyamatokat, az új fejlesztések, bevezetett szolgáltatások és új feladatok szerint a stratégiában meghatározott célok elérése érdekében. Kialakítottuk az új munkacsoportokat, illetve megkezdődött a középvezetők új kétéves ciklusa.

A tervezettek szerint előkészítettük az összefoglalóban már említett KSZR-könyvtárakba bevezetésre kerülő egykártyás rendszert. A katalógusokat egységes keresőfelület alatt egybe fogtuk, így bevezetésre került az a rendszer, melynek köszönhetően a felhasználók a dokumentumokat bárhová kérhetik. Célunk az, hogy a KSZR ne csupán egy településen belül nyújtson szolgáltatást, hanem a vármegye egész területén. Ez különösen azoknak a falusi embereknek jelent segítséget, akik Debrecenben dolgoznak, tanulnak vagy intézik ügyeiket.

Az önkormányzati feladataink esetében két célt tűztünk ki magunk elé: egyrészt az energiaváltság hatásainak kezelését, másrészt az automatizáció és gépesítés terén megkezdett lépések folytatását. A 12. fejezetben kifejtjük, hogy az energiaváltság hatásait kardinális szervezeti átalakítással kezeltük, aminek eredményeként kiemelkedő forgalomnövekedéssel zártuk az előző évet. Az automatizáció, gépesítés terén folytattuk a fejlesztéseket melyekre a beszámoló több pontjában is kitérünk.

Megállapítható, hogy az intézmény stratégiai céljai időarányosan teljesültek.

3. Szervezet

a. kompetenciafejlesztés (a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL törvény 94 §. (5a) pontja és a kulturális szakemberek továbbképzéséről szóló 32/2017. (XII. 12.) EMMI rendelet alapján)

A kulturális szakemberek továbbképzéséről szóló EMMI rendeletnek megfelelően követtük a 2023. év képzési tervet.

A helytörténeti munkacsoportból Varga- Uzonyi Anita doktori címet szerzett a DE-BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskolájában, míg Kovács-Sós Anita a Digi Archiv – Professzionális digitalizálási képzésén vett részt. Konyári Máté kollégánk sikeresen elvégezte a segédkönyvtárosi képzést a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban. A pályázati csoport munkatársa, Berkiné Földvári Melinda pedig a Nemzeti Községi Könyvtári Egyetem közbeszerzési tanácsadói továbbképzését fejezte be.

2023-ban 11 konferencián összesen 21 munkatársunk vett részt.

Belső szakmai képzésen 9 alkalommal 40 kollégánknak tartottunk sajtófigyelési oktatást, mely fókuszában az új Helytörténeti adatbázisunk (DIKÖR) használata és feltöltése állt.

Októberben az OS 12002 Advanced Plus könyvszkennert használatához szerveztünk oktatást, melyen 6 fő vett részt.

4. Infrastruktúra

a. fizikai terek állapotának változása

A Csapókerti Könyvtár 2023-ban áthelyezésre került a Csapókerti Községi Ház korszerűsített épületébe egy több mint 230 négyzetméteres földszinti épületrészbe. Egy korszerű, minden igényt kiszolgáló könyvtári teret alakítottunk ki, melynek köszönhetően év végére 40 százalékos forgalomnövekedést értünk el ezen a szolgáltatóhelyen.

A Központi Könyvtár épületben az Amerikai Kuckó helyiségeiben teljes világításkorszerűsítést valósítottunk meg.

Homokkerti, csapókerti és Thomas Mann utcai telephelyeink közgyűlési határozattal elvonásra kerültek. A Nyíl utca 2. szám alatti telephelyet vagyonkezelésbe vettük és felújítottuk, energetikailag korszerűsítettük, és megnyitottuk a Térey Könyvsarkot.

b. infokommunikációs (IKT) eszközpark állapotának változása

Elavult vezetékes telefonkészülékeink helyett modern, hordozható eszközöket szereztünk be.

15 db új PC beszerzésével a legelavultabb dolgozói gépeket kiváltottuk korszerű eszközökkel. A Csapókerti Könyvtárat új számítógépekkel és nagyteljesítményű, színes multifunkciós eszközzel szereltük fel.

Az első emeleti kerengőbe professzionális hangosítási rendszert telepítettünk.

A Halápi Könyvtárponton fejlesztettük az internet hozzáférést és új nyomtatóval korszerűsítettük a szolgáltatóhelyet, a Tégláskerti Könyvtárpont informatikai eszközparkja megújult.

c. egyéb infrastruktúra

Befejeződött a 2022-ben elkezdett RFID csíkkal való felszerelése a Benedek Elek Könyvtár teljes állományának. A Csapókerti Könyvtár állománya megújult és elláttuk RFID csíkkal, védelméről biztonsági kapu telepítésével gondoskodtunk.

5. Gyűjteményi információk

a. gyűjteményelhelyezés és gyűjteményfejlesztés

2023-ban 57.550.836 forintért vásároltunk dokumentumokat, 14.720 könyvet, 94 db CD-t, 149 db DVD-t, 136 db diafilmet, valamint előfizettünk 376 periodikát és 5 adatbázist. Ajándékként 1.524 db könyvet kaptunk. Kötelespéldányból 502 db dokumentummal gyarapodott az állomány.

A MÉLIUSZ Csapókerti Könyvtár költöztetése előtt leválogattuk az elhasználandó dokumentumokat, elvégeztük az állományellenőrzést. Az új könyvtárban elhelyeztük a könyveket, melyeket RFID azonosítóval láttunk el.

A Libakerti és Homokkerti fiókkönyvtárak megszűntek. A 25.486 kötetnyi állományból 2.813 darabot átengedtünk a KSZR könyvtáraknak, 5.977 darabot a Városi Szociális Szolgálat részére, amely átvette a várostól a homokkerti ingatlant. Az állomány többi részét szétosztottuk a Központi Könyvtár és a hálózat többi könyvtára között.

2023-ban könyvtárunk letétként megkapta Térey János hagyatékának egy részét. A szerződés megkötéséhez nyilvántartási listát készítettünk az átvett dokumentumokról (4204 könyv és mellékleteik). Az év végén a hagyatékhoz tartozó könyveket megvásároltuk.

2023-ban 23.580 dokumentumot töröltünk az állományból.

b. gyűjteményfeltárás

A tavalyi év legnagyobb feladata a MÉLIUSZ és a KSZR integrált könyvtári rendszerének összevonása volt. Össze kellett hangolni az eltérő adatstruktúrákat, próbáltuk kiküszöbölni a besorolási adatok többszöröződését. Az összevonás után több mint egymillió példányrekord lett az adatbázisban.

Az integrált könyvtári rendszerbe 77.086 új rekordot vittünk be. A Méliusz Juhász Péter Könyvtár részére 17.472 dokumentumot vettünk állományba.

Jelentősen visszaesett az olvasók érdeklődése a CD, DVD, hangoskönyv és kotta iránt, ezért ezek beszerzését csökkentettük. A könyvek árának emelkedésével kevesebb példányt tudunk vásárolni a népszerű könyvekből.

Kiveztük a katalógusból a brosúraként nyilvántartott dokumentumokat.

Elkezdtek a KSZR könyvtárak állományainak retrospektív feldolgozását (Biharnagybajom 2052, Csökmő 2699 dokumentum).

c. állományvédelem

A Csapókerti Könyvtár és a Lencztelepi Könyvtárpont állományellenőrzésével végeztük 2023-ban.

A kötészeti műhely 38 kötet folyóiratot kötött be, 507 könyv javítását végezte el. Ezenfelül 27 db születésnapi újság készült el. Restaurálásra, kötészeti anyagok, eszközök beszerzésére 2023-ban nem volt lehetőségünk pályázni. A kötészeti gépeink elavultak, sokszor meghibásodtak.

d. digitalizálás

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helytörténeti Részlegének 2023-ban is mindennapi feladata volt a helytörténeti dokumentumok digitalizálása, ezzel segítve a kutatókat, olvasókat, társintézményeket. A munkafolyamat részét képezte a gyűjtemény fotónegatívjainak digitalizálása is. A mindennapi munka mellett a Hapák József hagyaték részeként digitalizáltunk 5693 db fotónegatívot, 103 db fotót, 630 db síkfilmet és 2 db könyvet. Az év végével elkezdődött a Hajdú-Bihari Napló digitalizálása a 2021-es évtől kezdődően. A digitalizált dokumentumokat

folyamatosan feltöltjük a helytörténeti adatbázisba. A képdokumentumok kivételével a többi dokumentum OCR folyamat után kerül feltöltésre.

6. Szolgáltatások (változások, trendek)

a. célcsoportok számára (gyermekek, hátrányos helyzetűek, nemzetiségek, zenét kedvelők stb.) kialakított szolgáltatások eredményei

Tovább bővült a MÉLIUSZ különgyűjteménye az Idegennyelvi részlegben a Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat által adományozott 23 darab kottával és az Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat 20 db ukrán nyelvű könyvével. A Központi Könyvtár Idegennyelvi részlegében francia, német, spanyol nyelvű társalgási klubok alakultak és működnek heti rendszerességgel.

Kiadványainkhoz helytörténeti séták kapcsolódtak, melyek Sajó István építész munkásságáról és debreceni épületeiről, illetve a 22 emeletes toronyház épületbejárásáról és történetéről szóltak.

Ősztől havi rendszerességgel könyvtárunk ad teret a Csak Design vásárnak, mely arra buzdítja a design iránt érdeklődőket, hogy részesei legyenek egy olyan közösségnek, ahol a tervezők és a vásárlók között tartalmas és aktív párbeszéd alakul ki a tudatos fogyasztásról, a fenntarthatóságról és a helyi értékekről.

Zenei részlegünk teret ad a Méliusz Library Live Session koncertsorozatnak, 12 zenekar élő előadásáról készültek felvételek, ami egyedülálló módon erősíti a könyvtár szerepét a helyi kulturális és zenei életben.

b. helyben elérhető szolgáltatások

Szeptember 14-én a Térey Könyvünnep keretében átadtuk a Térey Könyvsarkot a fiatalon elhunyt költő emlékére.

c. távolról elérhető szolgáltatások

Egyedülálló személyre szabott könyvajánló rendszert hoztunk létre, melyhez nyereményjátékot is hirdettünk. A rendszer a korábbi kölcsönzések alapján ajánl új könyveket az olvasóknak, összehasonlítva a kölcsönzéseiket mások kölcsönzéseivel illetve az újonnan megjelenő könyvekkel.

Helytörténeti adatbázisunk új névvel – DIKÖR – vált elérhetővé, felhasználóbarát platformon, innovatív keresőmotorral.

Egy olyan online térképet alakítottunk ki, mely a katalógusban való keresés után elvezeti az olvasót a dokumentum lelőhelyéhez. 2023-ban a Központi Könyvtár Kiválasztó terének állománya került be az adatbázisba. 2024-ben a több részleg állományának betöltését tervezzük a térképalkalmazásba.

Decemberben megkezdődött a KSZR és a központi adatbázis összevonása és az egykártyás rendszer használatának előkészítése.

d. közösségi szolgáltatások: rendezvények, klubok, képzések, kiállítások

2023-ban a Méliusz Juhász Péter Könyvtár 7. alkalommal szervezte meg a debreceni irodalmi nagyrendezvényeket. Az április 11–22. között megrendezett 20. **Debreceni Költészeti Fesztivál** az eddigi leghosszabb és leggazdagabb programmal ünnepelte Petőfi Sándor születésének 200. évfordulóját. Szavalóversenyek, verses estek, könyvbemutatók és az Alföld folyóirat meghívásos költőversenye voltak a legnépszerűbb programok. A június 7–11. közötti **Debreceni Ünnepi Könyvhéten** mintegy 25 könyvbemutatón, könyves beszélgetésen és ugyanennyi dedikáláson vehettek részt az érdeklődők. A **Térey Könyvünnepen** szeptember 13–17. között Térey János emlékét ápoltuk egyebek mellett a Térey Könyvsarok megnyitásával, ahol a szerző hagyatékát, dolgozószobáját mutattuk be. A **Debreceni Irodalmi Napokon** november 6–8. között pedig az irodalmi klasszikusról szóló szakmai előadásoknak, kerekasztal-beszélgetésnek és a nívós Alföld-díj átadásának adtunk helyszínt.

2023-ban a MÉLIUSZ Központi Könyvtár jelentős számú rendezvénynek/eseménynek adott otthont, többek között 22 kiállításnak, melyeket összesen 19.270 látogató tekintett meg. A leglátogatottabb a Természetjár **Édes élet** című kiállítása volt, 3200 fővel. A 18 színvonalas könyvbemutatón 770 érdeklődő vett részt. Könyvtártúráinkat szintén nagy érdeklődés övezte: 30 alkalommal összesen 714 ember ismerkedhetett meg a könyvtár épületével, és a könyvtári szolgáltatások kulisszatitkaival. Emellett előadások, koncertek, városi helytörténeti séták színesítették programjainkat.

e. online felületek (honlap, közösségi média)

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár honlapja teljes ráncfelvarráson esett át 2023-ban. Letisztultabb, felhasználóbarát weblapra törekedtünk. Az információk könnyebben elérhetők lettek. A nyitóoldal a legfőbb információkat tartalmazza. A honlap megújításakor nemzetközi mintát követtünk.

A honlap új szolgáltatással bővült. A Helytörténet Részleg adatbázisa online is elérhetővé, kereshetővé vált. A folyamatosan bővülő adatbázis a Hapák-hagyaték és Nagy Gábor fotós gyűjteménye által igazán jelentős lett. Jelenleg több mint kétszázezer dokumentum – fotó, képkivágás, kézirat, könyv, újságcikk – található egy helyen, amelyek között a kulcsszavas keresővel egyszerű a kutatás.

A honlapon elérhető másik nagy újítás személyes bejelentkezéssel érhető el. Az olvasók kölcsönzéseik alapján személyre szabott könyvajánlót kapnak.

A Facebook oldalak követőinek száma emelkedik. A TikTok oldalnak szintén töretlen a népszerűsége. A könyvtár Instagram-oldalának követőinek a száma: 876.

A MÉLIUSZ Library Live Session koncertek felkerültek a könyvtár Youtube csatornájára. 96 feliratkozó követi ezeket a tartalmakat.

f. területi ellátás (bővebben kifejtve a 11. pontban)

2023-ban a KSZR települések számában nem volt változás, továbbra is 50 helyen láttunk el könyvtári szolgáltatást. Emellett 31 nyilvános települési könyvtárban végeztük a szakmai irányítás feladatait. A KSZR szolgáltató helyeken továbbra is sok feladatot követelt a gyakori személyi változás, összesen 12 településen. A nyilvános könyvtárakban továbbra is nélkülözhetetlen a személyes látogatások megszervezése, mert csak így tudjuk feltárni a hiányosságokat, és a hibákat és így tudjuk megfelelően közvetíteni az új szakmai információkat.

Az energiaválság még 2023-ban is éreztette hatását, és voltak települések, ahol csökkentett nyitvatartási idővel vagy más helyen látták el feladataikat a könyvtárosok.

7. Minőségirányítás

a. használói elégedettségmérés

Teljes körű használói elégedettségmérést végeztünk, mellyel összesen 1568 embert értünk el online és papír alapon. A felméréssel a felhasználói szokásokat vizsgáltuk, valamint a könyvtári szolgáltatásokkal és terekkel kapcsolatos elégedettséget. Kiemelten fókuszáltunk az új szolgáltatásaink működésére, az önkölcsönzők és a könyvkölcsönző automaták használatára. Az elégedettségmérés feldolgozása és eredményeinek beépítése a könyvtár szolgáltatásaiba a 2024-es év feladata lesz.

b. önértékelés

2023-ban elégedettségi felmérést végeztünk munkatársaink körében, összesen 82 fővel. A kérdőívben átfogóan vizsgáltuk a munkatársak elégedettségét a munkakörülményekkel, munkahelyi kapcsolatokkal, intézményi kommunikációval kapcsolatban. A beérkezett válaszok alapján újragondoltuk a humánerőforrás menedzsmentet, valamint a munkafolyamatokat és a munkaköröket, mely változások alapján felülvizsgálatuk az intézmény Szervezeti és működési szabályzatát, és benyújtottuk fenntartói jóváhagyásra.

c. települési könyvtárak minősítésének koordinációja, előkészítése (a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL törvény 66 §. j) pontja alapján)

Egy nyilvános könyvtár sem adta be a Minősített Könyvtári Cím pályázatot. Intézményünk továbbra is segíti a nyilvános könyvtárakat a felkészülésben, hogy a minőségbiztosítási elvek alapján szervezzék a szolgáltatásaikat.

d. tárgyévi fejlesztések, innovatív lépések

A Beszámoló több pontjában részletezett 2023-as évi legfontosabb fejlesztések, innovatív lépések a következők voltak:

- Térey Könyvsarok kialakítása és megnyitása
- Csapókerti Könyvtár fejlesztése
- DIKÖR helytörténeti adatbázis elérhetővé tétele
- személyre szabott ajánlórendszer

- egykártyás kölcsönzés a vármegye teljes területén (rendszerkialakítás)

8. Tudományos kutatás és kiadványok

Tudományos kutató munkatársunk az év első felében az 1848/1849-es debreceni eseményeket járta körül, melynek eredményeképp előadást tartott általános iskolások részére. Nagyobb mértékű és átfogó kutatást igényelt a debreceni tüzesetek feltárása. Ezeket az eredményeket *Az adat érzéki látszata* című konferencián felhasználták a MOME munkatársai, illetve ezeknek az adatoknak a feldolgozásával elkészült a Debreceni Református Nagytemplom mellett található üvegpiramisban a debreceni tüzeseteket bemutató adatszobrot. Munkatársunk 2023-ban megvédte disszertációját, így tudományos fokozatot szerzett.

Könyvtárunk a TOP-6.9.2 projektek keretében helytörténeti jelentőségű könyveket adott ki és osztott szét összesen 11.500 példányban.

Tavaly a következő kiadványokat jelentettük meg:

Néhány korty Debrecen alkotói földrajzi reprezentativitásra és diverzitásra törekedve szemezgettek a város vendéglátóipari egységeiből.

A Debreceni Diák dalos- és anekdotakönyve összegyűjti a debreceni diákok életéről szóló dalokat, anekdotákat, verseket.

Sajó címmel egy reprezentatív kötet formájában mutattuk be Sajó István, debreceni kötődésű, Debrecenben is alkotó építész különleges életművét.

Az én Debrecenem – foglalkoztatókönyv: Az én Debrecenem című kiadvány mellett kifestő és foglalkoztató könyv készült.

24 emelet 24 történet című kötet a Petőfi tér ikonikus épületének, valamint a Petőfi térnek és környékének történelmi, építészeti, és bizonyos kulturális szegmenseinek bemutatására törekszik.

9. Partnerségi együttműködések

a. kiemelt téma: könyvtári, közgyűjteményi, közművelődési, közoktatási együttműködés és az önkéntesség

A 2023-as év együttműködéseit tekintve 8 új partnerség jött létre az előző évhez képest, amelyek számunkra új lehetőségeket jelentettek. A Libakerti Könyvtárunkban biztosítottunk helyet négy kisebbségi önkormányzat (Bolgár, Görög, Lengyel, Ukrán) működésének. Debrecen Város Önkormányzatával közös konzorciumi partnerségben valósítottuk meg a TOP-6.9.2 projektekben meghatározott terveket:

- monumentális falfestmények, mint a Gambrinus közben átadott 260 négyzetméteres alkotás, melyen László Ákos, a város ikonikus művésze látható a Nagytemplommal és a Rickl-ház udvarán átadott 90 négyzetméteres kép, mely Szabó Magda Debrecenébe vezet el bennünket
- Debreceni Református Nagytemplom mellett található üvegpiramis
- nyolc helytörténeti jelentőségű mű kiadása (ebből 5 az elmúlt évben jelent meg)

Négy új színjátszó és művészeti partnerünk kötött a könyvtárral együttműködési megállapodást: a Főnix Diákszínpad Egyesület, a Katedra Színház Műhely Egyesület, a Napraforgó Waldorf Iskola és a Perspectiva Nova Egyesület. Ezek az együttműködések nem csak a színházi és előadóművészeti kínálatot gazdagíthatják, hanem lehetőséget adnak az új felhasználók elérésére is.

Kiemelkedő a közösségi szolgálatot nálunk elvégzők száma: az elmúlt esztendőben 27 középiskolából (Debrecen, Felcsút, Békéscsaba) 246 tanuló összesen 5358 órát teljesített az intézményünkben. Két önkéntes és egy jóvátételi büntetését töltő személyt fogadtunk a MÉLIUSZ-ban, akik munkájukkal segítették intézményünket.

10. PR/marketing/kommunikáció eredményei

a. a könyvtár megjelenése médiumokban

Az elmúlt évben összesen 471 cikkben foglalkoztak a médiumok a Méliusz Juhász Péter Könyvtárral, ennek 76 százaléka online megjelenés volt, a legtöbbet a Dehir (141 sajtómegjelenés), valamint a Haon (135) közölte. A nyomtatott sajtó vonatkozásában kimagasló a Hajdú-bihari Napló (86 rekord), ami az összes nyomtatott sajtómegjelenés 77 százalékát adta.

A könyvtár 2023. szeptember 14-én megnyitotta a Térey Könyvsarkot, ami országos visszhangot is kapott, a sajtóorgánumok kiemelten foglalkoztak a hírrel. Nagyrendezvényeink – Költészeti Fesztivál, Ünnepi Könyvhét, Térey Könyvünnep, Debreceni Irodalmi Napok – ebben az évben is nagy figyelmet kaptak. Ezeken kívül kiemelkedő volt Szabados Ági író-olvasó találkozásának visszhangja a médiában.

b. lépések az intézményről alkotott kép pozitív formálásához (pl. arculat, kommunikáció)

A megújult honlap az új szolgáltatásokkal segített a pozitív kép további alakításában. A személyre szabott könyvajánló szolgáltatásunk is hozzájárult ehhez. A Nemzeti Kulturális Alap pályázata révén marketingkampányt indítottunk a népszerűsítésére. Reklámfilmet készítettünk, amely bemutatta használatát, ezzel párhuzamosan nyereményjátékot hirdettünk.

Év végén az arculatunk legfontosabb elemének, az intézmény logóját finomítottuk, valamint elkészült arculati kézikönyvünk.

11. A vármegyei hatókörű városi könyvtár a vármegye területén működő települési könyvtárakat érintő állami feladatairól szóló összefoglaló

a. a vármegyei kötelezpéldányokkal, a digitalizálással, a gyűjteményét feltáró elektronikus katalógus építésével kapcsolatos feladatokról

A kötelezpéldány szolgáltatókkal tartottuk a kapcsolatot, szükség esetén megkerestük a kiadókat és kértük a megjelent kiadványokat. Ezeket feldolgoztuk és elérhetővé tettük, eljuttattuk a megye könyvtáraiba.

Az elektronikus katalógusok építése tovább folyt a KSZR szolgáltató helyeken, a helyi dokumentum állományok feldolgozásában segítséget nyújt a Gyűjteményszervezési osztály. 2023-ban egy település teljes állomány került feldolgozásra. Az adatbázis további fejlesztése valósult

meg. A Méliusz és a KSZR adatbázisa összevonásra került, így egy nagy rendszer alakult ki, amely utat jelent a vármegyei olvasójegy kialakítására.

b. a vármegye területén működő könyvtárak együttműködésének szervezésével kapcsolatos feladatokról

A vármegye 81 településéből 50 tartozott a KSZR-hez és 31 nyilvános települési könyvtár. Mindkét könyvtársoportnak megszervezzük a szakmai munkáját, más-más módon segítettük őket a megfelelő szintű szolgáltatások kialakításában. A vármegye könyvtárai felé folyamatosan jutattuk el az új információkat és szakmai ismereteket a honlapunkon, a megyei levelezőlistákon, illetve telefonon. Folyamatosan tartjuk a kapcsolatot a könyvtárosokkal. Felhívjuk a figyelmet a jogszabályváltozásokra, a pályázatokra.

A KSZR szolgáltató helyeken könyvtári szolgáltatásokat nyújtunk, a dokumentumok feldolgozását, kiszállítását, átadó leltárokat, betanításokat, rendezvények szervezését. A nyilvános könyvtáraknak módszertani tanácsadást nyújtunk.

A nemzetiségi településeken gyarapítottuk az állományokat.

Koordináltuk a statisztikai adatszolgáltatást. Gyűjtöttük, segítettük, ellenőriztük a vármegye 122 könyvtárának statisztikai adatait.

A KönyvtárMozi szolgáltatást folytattuk 18 KSZR-es településen.

c. a települési könyvtárak tevékenységét segítő 2023-ban nyújtott szolgáltatásokról

Nyilvános könyvtárak részére eljuttattuk a beszámoló és munkaterv sablont, és segítséget nyújtottunk a dokumentumok elkészítésében. Végeztük azok összegyűjtését és a továbbítását. Szakmai iránymutatást végeztünk a nyilvános és a KSZR könyvtárakban. Felhívtuk a megjelent pályázatokra a figyelmet.

Végeztük a könyvtárak állománynak alakítását is, ennek eredményeképpen 4 nyilvános és 11 KSZR szolgáltató helyen vontunk ki dokumentumokat az állományból, több mint 30.000 dokumentumot selejteztünk le, és készítettük el a szakvéleményeket.

Éves kötészeti terv alapján elvégeztük a megye könyvtárainak a dokumentumok újrakötését, javítását.

d. az iskolán kívüli könyvtári továbbképzést és szakképzés végzéséről

A megye könyvtárosainak bemutattuk az új helytörténeti adatbázist és használói képzést tartottunk az érdeklődő könyvtárosoknak. A KSZR településeken pedig az állományokat feldolgozó könyvtárosoknak tartottunk oktatást a Huntéka rendszerben a dokumentumok feldolgozásáról.

e. a települési könyvtárak fejlesztésének koordinációjáról, az ennek keretében megtett javaslatokról

A KSZR szolgáltató helyeken folyamatosan próbáljuk meg lecserélni a könyvtári bútorokat, és megújítani a könyvtár belső környezetét. 2023-ban Sáránd település könyvtári bútorainak cseréjét valósítottuk meg. Az NKA-nál sajnos a tavalyi évben nem volt lehetőség a könyvtári bútorokra pályázni, így ebből a forrásból nem tudtuk segíteni a könyvtárak megújulását.

A püspökladányi Kecskés Gyula Városi Könyvtárban 2023-ban megvalósult a belső felújítás a minisztérium támogatásának köszönhetően.

A nyilvános könyvtárak tekintetében is szükség van a terek megújítására. Erre a személyes látogatások alkalmával mindig felhívjuk a figyelmet, de a szűkös keretek nem teszik ezt lehetővé. Nagyobb probléma ezeknél a könyvtáraknál a humánerőforrás biztosítása, egyre nehezebb könyvtáros szakembert találni.

f. a helyismereti dokumentumok elektronikus hozzáférhetővé tételével kapcsolatos elvégzett feladatokról

A MÉLIUSZ folyamatosan végzi a helyismereti dokumentumok digitalizálását és feltárását. A helytörténeti adatbázisban a nap 24 órájában elérhetők ezek a digitalizált anyagok

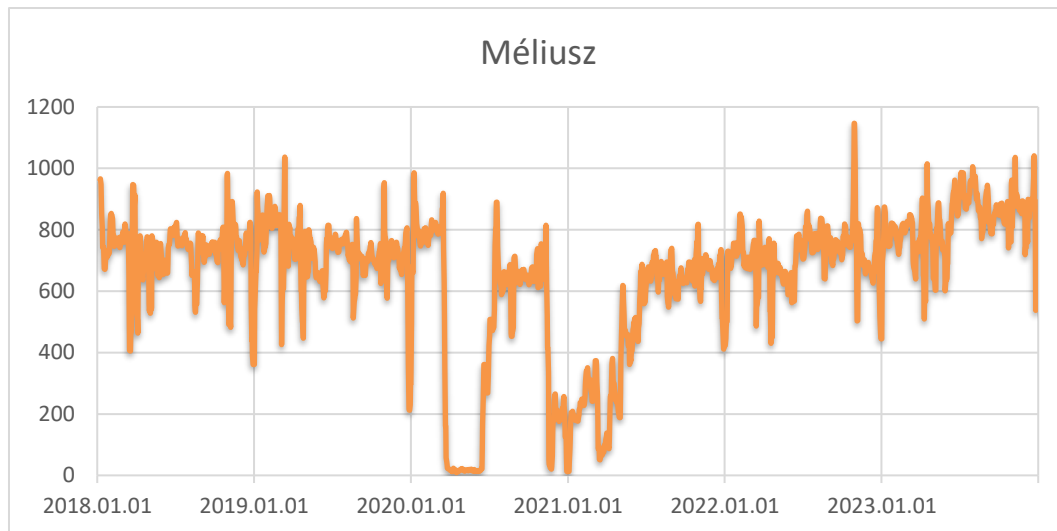
12. Könyvtárhasználati tendenciák (6. sz. melléklet)

a. Az elmúlt éveket jelentősen meghatározó világjárvány, illetve az ún. „energiaválság” miatt kialakított szervezeti változások, új és megváltozott szolgáltatások bemutatása és fenntarthatósága.

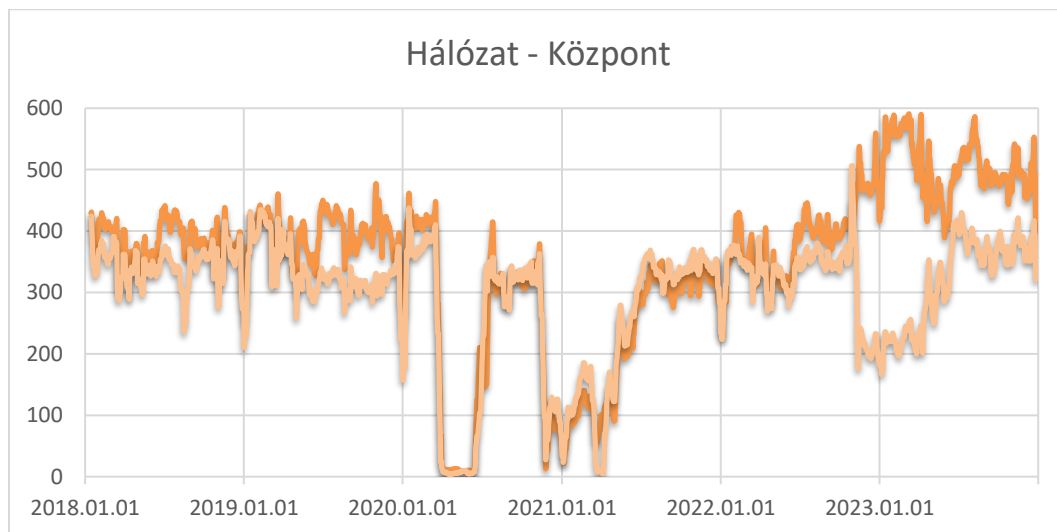
A két válság közül a szolgáltatásokra a koronavírus járvány gyakorolta a nagyobb hatást. Ekkor leghasznosabb újításunk a kölcsönzőautomaták voltak, amely hazai prototípusát mi kísérleteztük ki és vezettük be a járvány második hullámában. Ma már fél tucatot működtetünk. Az energetikai válság szervezeti felépítésünkre volt nagyobb hatással. Ekkor csökkentettük hálózatunk méretét és növeltük szolgáltatásaink energiahatékonyságát azért, hogy jelentős pénzügyi megtakarításra tegyünk szert.

b. Használati tendenciák kiértékelése: hogyan változtak az olvasási és könyvtárhasználati szokások a 2019-2023 időszakban, a szakmai mutatók 2., 3., 9., és 12. főpontja alapján.

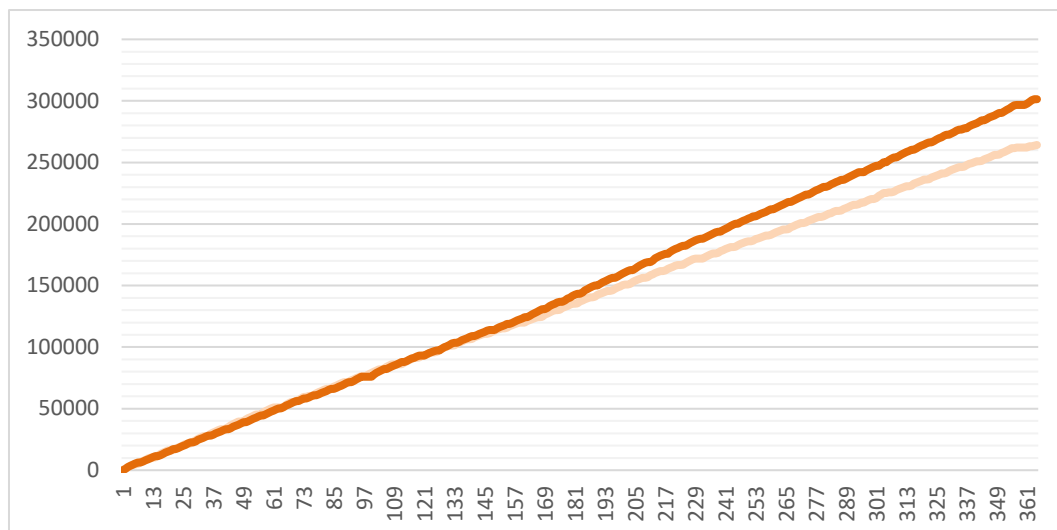
A Méliusz Könyvtár könyvtárhasználati tendenciáit az alábbi ábra szemlélteti.

Az utolsó teljes év, amikor a válságok még nem éreztették hatásukat, 2019 volt. Ezt követően 2020-ban értük el a mélypontot, amikor hosszú zárás után fokozatosan tértek vissza az olvasók, de ekkor még a forgalom a legjobb napokon is 20%-al esett vissza. Az energiaválláság akkor következett be, amikor a kölcsönzési adatok visszatértek a 2019-ben mért szintre. A hálózat és a központ részleges zárása ugyan okozott előbb egy kiugrást, majd egy gyors visszaesést, de nem változtatta meg a növekedés ütemét, csak átrendezte annak helyi eloszlását.

A fenti ábrán az látható, hogy az energiaválláság következtében a forgalmi adataink összességében változatlan iramban növekedtek, de megváltozott az, hogy az olvasók hol vették igénybe szolgáltatásainkat. Míg kezdetben a központi könyvtárunk és a fiókjaink fele-fele részben vi-selték a terheket, addig ez a válság következtében megváltozott. 2023 végére a Méliusz 19%-al több dokumentumot kölcsönzött, mint 2019-ben, de a növekedés döntő hányadát a központ produkálta. Itt 40%-os emelkedés volt tapasztalható.

A fenti ábrán pedig az figyelhető meg, hogy ez a növekedés valójában nem is az egész évre volt jellemző, hanem csak a második felére, hiszen a sötétebb vonal, ami a 2023-as forgalmi adatokat mutatja, ekkor válik el a világosabbtól, amelyik pedig a 2019-es adatokat. Ennek oka pedig az, hogy április 11-én, a város napján nyitottak újra Debrecen kulturális intézményei. Éppen ezért arra számítunk, hogy a növekedés 2024-ben is ki fog tartani.

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár tehát túljutott a válságokon és Debrecen az olvasás reneszánszát éli meg.

Debrecen, 2024. március 14.

Dr. Kovács Béla Lóránt

igazgató